

dövastidning

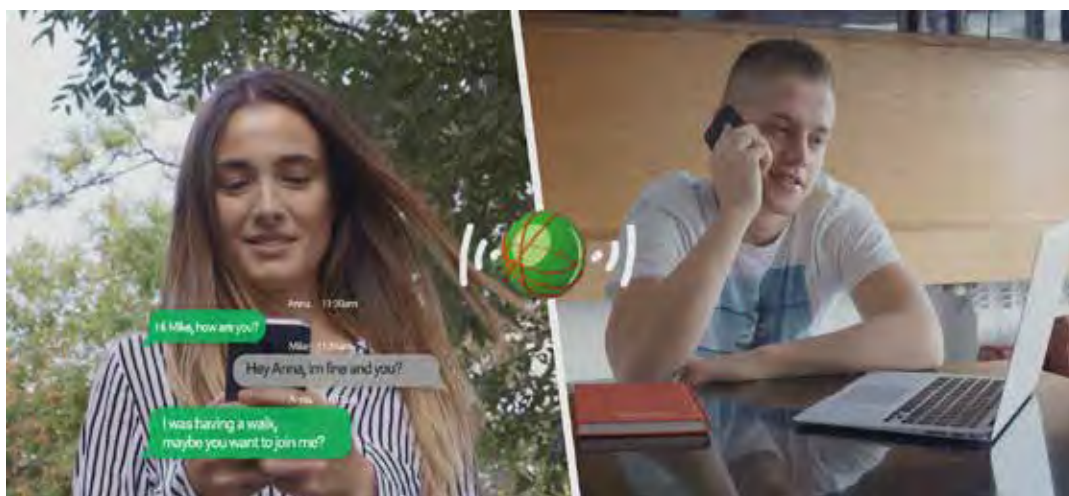
6:2017

DT träffar Ulla-Bell Thorin | Lös årets tipselva och julkryss | **LANDET RUNT I UMEÅ**

TERA är en automatisk tolk som textar dina samtal! Med hjälp av ett eget Ring Direkt-nummer och tolken **TERA** kan du ringa vanliga telefonsamtal, som till Vårdcentralen. Om det är telefonkö kan du lämna ditt telefonnummer och sedan bli uppringd när motparten har tid.

TERA kan hjälpa dig på jobbet, hemma eller plats du väljer! T-Meetings unika **TERA**-app använder AI - Artificiell Intelligens. **TERA** fungerar både i bildtelefon och telefonsamtal.

Se mer: Tmeeting Tmeetingchannel

Vill du ha **TERA** ansöker du hos ditt Landsting, Arbetsförmedlingen eller Försäkringskassan.

Dövas Tidning fortsätter åka landet runt 2018

I artikelserien Landet runt besöker DT en dövförening inför varje nummer av papperstidningen. Hittills har vi hälsat på sju föreningar: från Umeå i norr till Malmö i söder. Drygt trettio föreningar återstår. Hur turordningen ser ut beror framförallt på två faktorer. Den ena är att vi strävar efter en god geografisk spridning. Om vi besöker Svealand i ett nummer så försöker vi ta oss till Götaland eller Norrland i nästa nummer. Den andra faktorn är vad som är aktuellt på orten.

Det är ett välkänt faktum att landets dövföreningar har olika förutsättningar. Varje förening präglas av sin ort. En stad kan ha sett sina storhetsdagar medan en annan växer i raketfart. Vidare bärs varje dövförening upp av sina medlemmar. En avgörande framgångsfaktor är att samtliga engagerar sig i smått och stort. Ju mer engagemang från medlemmarnas sida, ju mer framgångsrik dövförening.

Föreningslivet är inte vad det en gång var. Förr i tiden var föreningen en självklar träffpunkt, i dag är Facebook och andra sociala medier det. Hur påverkar det dövföreningarna? Det vill vi skriva om i DT.

Vi lever i en spännande tid där digitaliseringens framfart bara fortsätter. Frågan är hur dövföreningarna hänger med i utvecklingen. Ett exempel på att dövföreningarna har olika förutsättningar är att några är mycket aktiva på sociala medier, medan andra har webbplatser och Facebook-sidor som inte alltid uppdateras.

Sist men inte minst: hur lyckas dövföreningarna med att attrahera den yngre generationen? Nästa år fortsätter vi på DT att åka kors och tvärs i landet och besöka dövföreningar och söka svar på dessa frågor. Vill din dövförening få besök av oss? Berätta gärna för oss om det är något speciellt som händer hos er. Vi ser fram emot att träffa er. Våra kontaktuppgifter hittar du här nedan. Tips: hela artikelserien finns att läsa på dovastidning.se.

Och så önskar vi på Dövas Tidning er alla en riktigt god jul och gott nytt år!

NICLAS MARTINSSON

ANSVARIG UTGIVARE OCH REDAKTÖR

innehåll

#meetoo	4
Spread the sign satsar på kvalitet	6
I korthet	7
CI-forskning upprör	8
Fem frågor med Hanna Sejlitz	9
DT besöker Umeå DF	10
SDR:s föreningssupport	11
110 år av samnordiska drömmar	12
HBTQ-diplomerad tolkcentral	13
Porträtt: Ulla-Bell Thorin	14
Viktor Jäderlunds illustration	17
Tipselvan & julkryss	18
Förbundsnytt	20
Unga dövas zon	22
Insändare	24
Sarah Remgrens krönika	26

TIDSKRIFT FRÅN SVERIGES DÖVAS RIKSFÖRBUND

Nr 6/2017

Fredrik Schreiber gav ut det första numret av DT i Lund den 6 juni 1891 med skräddaren Ola Zommarin som förläggare.

Manusstopp:	Utgivning:
Nr 1: 2/2	22/2
Nr 2: 6/4	26/4
Nr 3: 18/5	7/6
Nr 4: 17/8	6/9
Nr 5: 5/10	25/10
Nr 6: 23/11	13/12

Med res. för ev. ändringar

REDAKTION:

Dövas Tidning
Rissneleden 138, 6 tr.
174 57 Sundbyberg
redaktionen@dovastidning.se

Ansvarig utgivare och redaktör:

Niclas Martinsson
073-833 30 60 (sms)
niclas.martinsson@dovastidning.se
Layout: Niclas Martinsson & Linda Stål
Korrektur: Helena Fremnell
Omslagsbild: Niclas Martinsson
Form: Formligen.se

PRENUMERATION/ UTEBLIVEN TIDNING:

Kontakta
prenumeration@dovastidning.se
Prenumerationspris: 300 kr/år

Facebook: facebook.com/dovastidning
Twitter: @dovastidning

ANNONSER:

Bokas och lämnas till:
annons@dovastidning.se
0506-300 58 eller 073-0562 169
Förenings- och internannonser
bokas och lämnas till:
redaktionen@dovastidning.se

Upplaga: 5000 ex
Tryck: November 2017
Carlshamn Tryck & Media ab
ISSN 1402-1978

dovastidning.se

Kvinnor demonstrerade på många håll i världen.

Så påverkas döva av #metoo

#metoo har på sistone fått enormt gensvar i hela världen. Miljontals kvinnor, transpersoner och icke-binära* har talat ut att de fått nog av sexuella trakasserier och övergrepp från framför allt män. DT har tagit reda på hur teckenspråkiga döva och hörselskadade, direkt och indirekt, påverkas av rörelsen.

5 oktober 2017. Den välansedda amerikanska tidningen, New York Times, avslöjade att Hollywood-producenten Harvey Weinstein hade betalat minst åtta kvinnor stora belopp i utbyte mot att de skulle hålla tyst om att han hade utsatt dem för sexuella trakasserier och övergrepp. Den första ekonomiska överenskommelsen slöts 1990 och den senaste 2015. Några dagar senare fick Harvey Weinstein sparken från sitt företag. I samma veva gick ännu fler kända skådespelare ut och berättade om hur han hade trakasserat och begått övergrepp mot dem.

15 oktober. Den amerikanska skådespelaren, Alyssa Milano, twittrade att om alla kvinnor som upplevt sexuella trakasserier och övergrepp skrev me too (jag också) skulle omvärlden förstå hur utbredd problemet var. Reaktionerna lät inte vänta på sig.

På bara en och en halv vecka hade över 1,7 miljoner kvinnor och icke-män (transpersoner och icke-binära*) skrivit under hashtaggen #metoo på Twitter. På Facebook genererade #metoo över 12 miljoner inlägg, kommentarer och reaktioner under ett enda dygn i oktober.

17 oktober. Johanna Ferm Blomberg var en av de döva i Sverige som anslöt sig till kampanjen i sociala medier. Två dagar, efter Alyssa Milanos Twitter-inlägg, skrev hon om sina upplevelser på Facebook.

– Det är fantastiskt vilket gensvar #metoo fått – vi tvättar nu alltmer bort stigmat kring det här med sexuella övergrepp och trakasserier, säger hon till DT.

Hon tar ett av många exempel på hur hon själv blivit utsatt. En sen kväll skulle hon ta bussen hem efter att ha umgåtts med kompisar i centrala Örebro. Då var hon 17 år gammal. Väl framme vid ändhållplatsen vägrade chauffören att öppna dörrarna. Hon gick fram till honom och bad om att stiga ur bussen. Obehaget växte när föraren sa nej och sedan tog hennes hand.

– Han smekte och kysste min hand och frågade om jag ville ha sex med honom. Jag var helt ensam på bussen. Han envisades med att inte öppna dörrarna. Till sist lyckades jag komma loss.

Väl hemma berättade hon för sin pappa om händelsen. Hans far gick till bussen som fortfarande var kvar vid hållplatsen. Föraren förklarade att eftersom Johanna var döv behövde hon hjälp.

Hon och hennes pappa bestämde sig för att anmäla incidenten till Länsstrafiken Örebro och polisen. Det blev ord mot ord.

– Arbetsgivaren framförde att enligt chauffören var jag alltid snäll och trevlig och att han därför ville vara hygglig tillbaka. Det kändes som om de lade skulden på mig, att det var mitt eget fel, berättar Johanna, i dag 30 år gammal.

Polisanmälan lades ner på grund av bristande bevis. Johanna uppskattade dock att polisen tog henne på stort allvar. Istället var hon mycket besviken på länstrafiken som inte omplacerade chauffören utan lät honom att fortsätta köra samma linje. Hon såg till att ta en annan linje för att undvika honom – vägen hem blev ännu längre.

Hon uppmanar alla som blivit utsatta för sexuella trakasserier och övergrepp att våga anmäla.

– Kom ihåg att det som hände dem aldrig är deras fel, säger Johanna Ferm Blomberg.

Malin J. Kvitvaer, genusvetare och vice förbundsordförande för SDR, tror definitivt att #metoo kommer att gå till historien.

– Den här revolutionerande händelsen är lika stor som rösträttskampen, och andra vågens kvinnorörelse under 1960- och 1970-talen, för att ta några exempel, säger hon.

Hon säger att medan problemet med sexuella trakasserier och övergrepp funnits väldigt länge är det en enorm styrka att det är först nu som miljontals kvinnor trätt fram och berättat om samma sak.

– Vi kan inte längre blunda för det här problemet. #metoo kommer att påverka samhället framöver – det gäller både döva och hörande. Och vi har bara sett början.

På frågan om hur döva, direkt och indirekt, påverkas av #metoo svarar hon att döva i Sverige egentligen var tidigt ute. Våren 2013 publicerade bloggen Dövhallen en insändare av en grupp före detta döva elever om hur de hade blivit trakasserade av gymnastiklärare och övrig skolpersonal.

Vintern 2013 publicerade Expressen en granskande serie om hur över 40 elever i olika åldrar hade trakasserats sexuellt av en högprofilerad gymnastiklärare, som först arbetade på Birgittaskolan i Örebro och sedan på Manillaskolan i Stockholm. Händelserna ägde rum under 30 års tid, från 1970-talet till början av 2000-talet. Andra medier, däribland DT, följde upp avslöjandet.

2013 användes inte någon hashtag med koppling till Expressens granskning. Men Malin J. Kvitvaer kan ändå se att avslöjandet och dess efterspel, och årets #metoo-rörelse, har en hel del gemensamt. Nu som då har ansvariga fått stå till svars och förövare fått lämna sina uppdrag.

Malin J. Kvitvaer tror att dövvärlden, med anledning av #metoo, framöver kommer att bli extra vaksam och mer medveten om vad personer, som kränker eller diskriminerar folk på ett sexuellt sätt, har för utrymme i dövvärlden.

– En tystnadskultur har länge fått råda i dövvärlden. Vi måste arbeta för att få bukt med den, säger hon.

Detta genom att våga säga ifrån, till exempel när någon kommer med sexistiska skämt, och att våga anmäla. Förövare ska inte skyddas, även de som är inflytelserika, säger hon.

– Vi måste lyssna på dem som blivit utsatta och ta alla signaler på allvar.

SDR har ett pågående likabehandlingsarbete i dialog med distriktsorganisationerna. Malin J. Kvitvaer hoppas att #metoo gör att folk tycker att det arbetet känns ännu viktigare.

Carolina Ekström är projektledare för SDUF:s nya treåriga projekt Barn- och ungdomsjour på teckenspråk BOUJT. Hon välkomnar det enorma ifrågasättande av maktordningen som #metoo-rörelsen åstadkommit.

– #metoo har på något sätt banat vägen för vårt projekt. Rörelsen visar tydligt att vi behövs och det kan bidra till ökat gehör hos beslutsfattare för vårt projekt, säger hon.

Projektet utvecklar en internetbaserad barn- och ungdomsjour dit teckenspråkiga döva och hörselskadade mellan 7 och 21 år kan vända sig för att få råd och stöd av teckenspråkiga volontärer.

Det är ett välkänt faktum att det inte finns tillräckligt med döv- och teckenspråkskompetens hos den elevhälsa och hos de psykiatriska mottagningar som möter projektets målgrupp.

Hittills har de skolor som tar emot döva och hörselskadade elever visat stort intresse för projektet. BOUJT ska ge sig ut på en skolturné.

– Det känns väldigt roligt och angeläget, säger Carolina Ekström.

Vidare har projektet startat ett samarbete med Svenska Dövidrottsförbundet.

– Vi ska ordna workshop för idrottsledare som jobbar med barn och ungdomar, om hur vi bland annat kan förebygga sexuella trakasserier och övergrepp, säger Carolina Ekström.

Efter #metoo har en rad bransch- och gruppsspecifika hashtaggar skapats. Några exempel är #teknisktfel (för kvinnor i teknikbranschen), #medvilkenrätt (för kvinnor i rättsväsendet) och #tystiklassen (för elever). Dessa hashtaggar berör inte bara sexuella trakasserier och övergrepp utan också mäns överordnade ställning i allmänhet.

En annan hashtag som kommit till är #tystnadtagning för kvinnor som arbetar som skådespelare.

Mindy Drapsa, verksamhetsledare för Riksteaterns Tyst Teater, berättar att Riksteatern har haft ett extrainsatt informationsmöte för sin personal med anledning av #tystnadtagning.

– Det var ett bra tillfälle för oss på Tyst Teater att se över vårt förebyggande arbete mot kränkande behandling, säger hon.

Ett exempel är hur ensemblen har det på turné. Medarbetare från Tyst Teater är mer utsatta när de inte är på sin fasta arbetsplats, och med kollegor som inte alltid kan teckenspråk. Mindy Drapsa trycker på vikten av att hela teamet som är ute på turné med Tyst Teater ska kunna teckenspråk.

– Det är särskilt viktigt att en person kan kommunicera obehindrat med en ansvarig turnéledare som kan teckenspråk flytande ifall något händer, säger Mindy Drapsa.

Vid denna pressläggning har en hemlig grupp skapats på Facebook för döva kvinnor och icke-män. Målet är att visa hur utbredd problemet är i dövvärlden under hashtaggen #slådövaörrättill (BYSS på teckenspråk) och att göra upp med tystnadskulturen.

TEXT: NICLAS MARTINSSON FOTO: MARK RALSTON/AFP/TT

* icke-binär – en person som varken känner sig som kvinna eller man.

Varken skolan eller Tolkcentralen ville betala

Maria Hermanson har den här hösten gått Medborgarskolans akvarellkurs. De sex första gångerna fick hon tolk. När endast fyra tillfällen återstod slutade tolken att dyka upp – varken skolan eller Tolkcentralen ville ta tolkkostnaden.

I somras beställde Maria Hermanson teckenspråkstolk till akvarellkursen via Tolkcentralen i Örebro med kopia till Medborgarskolan.

Det kom tolk till de sex första kurstillfällena. Maria uppskattade att kunna känna sig delaktig och få utlopp för sin kreativitet på samma villkor som andra i gruppen.

I oktober meddelade Tolkcentralen att de var tvungna att ta bort hennes bokningar till de fyra resterande tillfällena. Tolkcentralen beordrade henne att kontakta skolan och säga åt dem att de skulle beställa tolk eftersom de var betalningsansvariga. Skolan får årliga statsbidrag bl.a. för att täcka tolkkostnader.

Maria blev djupt besviken och undrade hur man kan skicka tolk och sedan avbryta utan någon dialog.

När hon kontaktade Medborgarskolan vägrade de gå med på att beställa tolk till de sista kurstillfällena. Anledningen var att de inte hade godkänt tolkkostnaden från första början och att Tolkcentralen i Örebro inte kontaktat dem.

Tolkcentralens verksamhetschef, Magnus Sjögren, förklarar

för DT att de muntligen fått bekräftat av skolan att de ska ta tolkkostnaden.

Skolans kommunikationsansvariga Helena Vincent säger till DT att ingen diskussion förts med Tolkcentralen och att de inte kan godta en kostnad som två externa parter gjort upp.

På frågan varför Tolkcentralen inte kan bjuda på resterande tolktillfällen när de ändå betalat för de sex första gångerna svarar Magnus Sjögren att de inte kan ta kostnader som andra huvudmän ansvarar för.

Maria kommenterar den uppkomna situationen:

– Man kan undra om skolan och Tolkcentralen verkligen haft någon dialog.

Det är helt orimligt att begära att vi döva ska ha koll på vem som är betalningsansvarig och var vi ska beställa tolk. De olika bestämmelserna kan vi inte ha koll på utan det måste finnas en ingång, ett ställe där man beställer tolk och där det hela samordnas.

– Jag har anmält mig till vårens kurs direkt hos skolan så får vi se om det fungerar eller om jag som döv ska stå utanför det som samhället erbjuder. Är vi döva delaktiga eller är tillgängligt samhälle bara ett skämt för oss?

TEXT & FOTO: NICLAS MARTINSSON

Spread the sign satsar på att förbättra kvaliteten

Spread the sign är en nätbaserad ordlista med tecken från över 30 nationella teckenspråk. När det gäller den svenska delen har Spread the sign fått kritik för att ha felaktiga teckenval och översättningar. Därför genomför de nu ett stort kvalitetsarbete där de ser över alla ordlistor på svenska och svenskt teckenspråk.

– På ett år har vi tagit bort ungefär 10 000 videor och lagt till lika många nya videor, berättar Vega Ranstam, produktionsledare.

Hon och kollegan Sofia Wikström håller i kvalitetsarbetet. De kan ännu inte säga när det väntas bli klart. Den svenska delen har lite över 17 000 videor.

På frågan om hur de kvalitetssäkrar svarar de att om de är osäkra på något tecken kollar de med andra.

Bakom Spread the sign står Europeiskt teckenspråkscenter, en ideell förening i Örebro.

Just nu har Spread the sign ett treårigt EU-projekt där elva länder är involverade. Projektet går ut på att filma tecken och skapa en klickbar språkkarta som lanseras nästa år. I övrigt drivs Spread the Sign främst ideellt av frivilliga medverkande i respektive land.

Rubina arbetar till vardags som teckenspråkslärare i Karachi, Pakistan. Här är hon i studion tillsammans med Sofia Wikström.

När DT tar kontakt med dem är två döva från Pakistan i deras studio för att spela in pakistanska tecken. Deras resa till Sverige möjliggörs tack vare projektmedel från en holländsk fond.

Nästa satsning är enligt Vega Ranstam att försöka få med Indien och fler länder från Sydamerika i Spread the sign.

Spread the sign finns på **spreadthesign.com** och som app.

NICLAS MARTINSSON FOTO: SPREAD THE SIGN

Turkosa partiet tar paus – ställer inte upp i riksdagsvalet

● I april förra året bildades Turkosa partiet med ambitionen att komma in i riksdagen i 2018 års val. De drev frågor som rörde döva, teckenspråk och tillgänglighet. Partiledare var Joakim Hagelin Adeby. I år lämnade både han, och Åsa Henningsson (SDR:s nuvarande ordförande), partistyrelsen. Jonas Brännvall meddelade på Facebook att partiet tar paus eftersom det bara är tre personer kvar i styrelsen: han, Julia Kankkonen och Tommy Rangsjö.

Diskrimineringslagen utökas

● Riksdagen har beslutat att även företag inom varu- och tjänstesektorn med färre än tio anställda ska omfattas av kraven på tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning. Lagändringen inträder den 1 maj nästa år.

Nytt om personer...

● ... **Moa Gärdenfors** börjar doktorera i lingvistik med inriktning på dövas & hörselskadades tvåspråkighet vid Stockholms universitet med start den 1 januari 2018.

... teckenspråks- och dövblindtolken **Pernilla Califfs** företag, Califf Coda, blev i november utsett till ett av årets Gasellföretag i Sverige.

... civilingenjörstudenten **Eric Wranne** fick årets P Schönström-stipendium. Se intervjun med honom på dovastidning.se.

SDR och SDUF har haft möte med gymnasieministrern

● SDR:s och SDUF:s generalsekreterare, Hanna Sejlitz och Alexandra Polivanchuk, hade möte med gymnasieminister Anna Ekström (S) i slutet av oktober. Mötet handlade om riksgymnasiet för döva och hörselskadade (RGD/RGH) i Örebro. Generalsekreterarna framhöll att RGD och RGH borde samarbeta mer och inte vara så hårt åtskilda som i dag. Vidare tog de bl.a. upp att lärarnas (teckenspråks)kompetens måste öka. Ministern fick ett ex av förra DT-numret i vilket artikeln om lärarflykten som ledde till oro hos en del gymnasieelever fanns med. Utbildningsdepartementet ska komma med ett förslag om hur riksgymnasiet ska utformas i framtiden.

Hela GDF-kansliet sägs upp

● Samtliga tre anställda hos Göteborgs Dövas Förening (GDF) sägs upp. Ordförande Kenneth Sandberg förklarar för DT att bakgrunden är att GDF-styrelsen vill frigöra resurser för att kunna satsa på medlemsnytta och behålla lokalen vid Järntorget i centrala Göteborg och fritidsanläggningen Solhem på Björkö. I framtiden ska sektionerna, styrelsen och enskilda medlemmar ta över kansliets arbete. Därmed blir det mer ideella krafter. De anställda gör sin sista arbetsdag i april nästa år.

GDF har för närvarande cirka 425 medlemmar och är därmed landets tredje största dövförening efter Stockholm och Örebro.

Cecilia är Sveriges första trippel-auktorisera teckenspråkstolk

● Cecilia Franzén är nu auktoriserad teckenspråkstolk med speciell kompetens som både rättstolk och sjukvårdstolk. Därmed blev hon den första teckenspråkstolken med trippelauktorisering. "Jag har gått en rättstolkkurs i Örebro för ett antal år sen och efter det fick jag fler och fler uppdrag inom rättsområdet. Jag kände att jag behövde en djupare kunskap om området för att kunna göra en bra tolkning. Det var därför jag beslutade mig för att göra auktorisationstestet inom rättstolkning", berättar hon för DT. Hon arbetar till vardags på Tolkcentralen i Sörmland. 1999 blev hon klar med tolkutbildningen vid Västerviks folkhögskola.

50

år fyllde Riksgymnasiet för döva den 10 november. Det firades med en show. Riksgymnasiet för döva (RGD) bildades 1967. 1984 tillkom Riksgymnasiet för hörselskadade (RGH).

Medelpads Dövas Förening

Var med och fira föreningens 100 år jubileum!

Medelpads dövas förening fyller 100 år under 2018: Lördag den 26 Maj anordnas ett jubileum i Sundsvall på Quality Hotell för att uppmärksamma detta

Mer information kommer på föreningens hemsida www.mdfkotte.se

God Jul & Gott nytt år!

Läs mer om våra utbildningar:
www.vastanviksfhs.se

Västerviks folkhögskola

Teckenspråklig studiemiljö i Leksand

Kraftfull kritik mot CI-forskning i USA

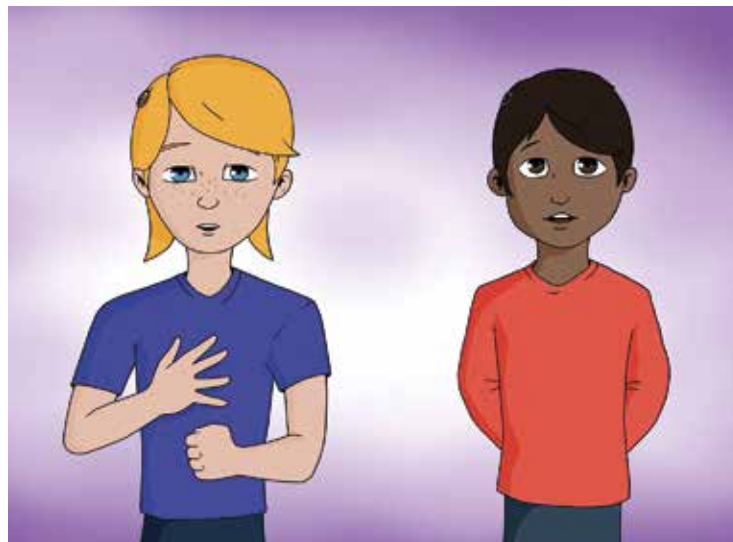
I somras publicerade amerikanska tidskriften *Pediatrics* en vetenskaplig artikel under rubriken "Early Sign Language Exposure and Cochlear Implantation Benefits". Forskarna menade att barn med cochleaimplantat (CI), som inte använt teckenspråk efter CI-operationen läser, talar bättre och har bättre taluppfattning jämfört med sina jämnåriga CI-användare som använt teckenspråk. Artikeln blev starkt kritiserad av många forskare.

Resultatet bygger på en longitudinell* studie av 97 barn från grundskolan som blivit CI-opererade före 38 månaders ålder. De är indelade i tre grupper efter hur mycket teckenspråk de fått efter sin CI-operation. Grupp 1): inga tecken, Grupp 2): använt tecken i tolv månader efter CI-operationen, Grupp 3): använt tecken i 24 månader eller i 36 månader efter CI-operationen.

Forskarlaget består av Ann E. Geers, Christine M. Mitchell, Andrea Warner-Czyz, Nae-Yuh Wang och Laurie S. Eisenberg. De menar att resultatet visar att de som inte haft tillgång till teckenspråk hade bäst taluppfattning, talbegriplighet (att man kunde förstå deras tal) och läsfärdigheter jämfört med de som använt teckenspråk efter CI-operationen. Forskarna säger, att trots att alla barnen hade samma förutsättningar vid operationen, skiljde deras resultat åt så att barnen som inte använt teckenspråk fick mycket bättre resultat. Därför menar de att teckenspråk verkar komma emellan vilket påverkar talet negativt. Deras slutsats är att det inte finns några bestående fördelar med att använda teckenspråk före och efter operationen, eftersom barnen med teckenspråk i deras studie hade stora förseningar i både det talade och lästa språket jämfört med den icke-tecknande gruppen som klarade sig bättre på testerna.

Forskarna skriver att de är medvetna om att teckenspråket kan ge barnet andra möjligheter. Till exempel kan barnen kommunicera fritt på sina villkor och slipper begränsa sin kommunikation till enbart familj och vänner vilket ofta är fallet hos döva barn utan teckenspråkskunskaper. Däremot menar de att barn som inte kan teckenspråk hade 70 % talbegriplighet jämfört med de som använt teckenspråk som hade ett resultat på 50 %. Därför ger de skäl till att de utan teckenspråk kan nå fler och kommunicera effektivare med den hörande världen jämfört med de som kan teckenspråk med sämre talbegriplighet.

Artikeln har blivit kritiserad av flera forskare från hela världen. De är kritiska över att de "klumpat ihop" amerikanskt teckenspråk med andra former av tecknad kommunikation s.k. simultan kommunikation som t.ex. tecknad engelska, tecken

Forskningen om teckenspråk kontra tal för barn med CI väcker debatt.

som stöd, bebistecken och pidginspråk. Matt Hall, Krister Schönström, svensk forskare i dövas och hörselskadades tvåspråkighet, och Arielle Spellun är några av ett trettiotal forskare som kritiserat artikeln. De skriver att barn som lärt sig de andra manuella kommunikationssätten ovan inte lärt sig riktigt teckenspråk, dvs. amerikanskt teckenspråk (ASL). De är inga fullständiga språk och saknar fullständig grammatik. De hänvisar till tidigare forskning som har visat att det är enbart genom riktiga teckenspråk, med fullständig grammatik, som barnen kan dra nytta av det när de lär sig ett andraspråk.

Vidare påpekar de att korrelationsstudier av det slaget som Geers m.fl. fört inte säger någonting om orsak och verkan utan endast påtalar samband. Bara för att de funnit ett samband mellan användning av teckenspråk och sämre läsförmåga så behöver det inte betyda att teckenspråk i sig orsakat detta. De menar att de kan tolkas som ett resultat av att det är familjerna själva som väljer sin kommunikationsmetod som ett resultat av deras barns utveckling i engelska. När föräldrarna märker att barnen inte utvecklar sin engelska som förväntat har de av en naturlig orsak fortsatt med teckenspråk – alltså behöver inte användningen av teckenspråk vara en orsak till deras försenade engelska. En annan framstående forskare, Karen Emmorey, är också mycket kritisk över artikelns slutsatser som säger att teckenspråket hämmar talutvecklingen när det är flera andra kommunikationssätt som är inräknade i deras definition av teckenspråk. Hon menar att artikelns slutsats riskerar att bidra till fel rådgivning vilket i förlängningen kan leda till språkdeprivation och därmed bli förödande för döva barns sociala och kognitiva utveckling.

TEXT: MOA GÄRDENFORS ILLUSTRATION: MIKAEL ÖHLUND

* Longitudinell studie är en undersökning över en viss tid, där man följer upp studieobjekten och gör upprepade mätningar på dem.

5 frågor till:

Hanna Sejlitz

HRF:s nya generalsekreterare

I dag arbetar du som SDR:s generalsekreterare. I januari börjar du som generalsekreterare för HRF. Vad fick dig att tacka ja till att jobba för dem?

– Det var inget lätt beslut – jag fick fundera en del innan jag bestämde mig. Det som till slut avgjorde var att det kändes som en spännande utmaning att få vara med och leda en större organisation.

Vilka utmaningar anser du att HRF har framför sig?

– Dagens samhälle är kommunikationsintensivt. Det påverkar i hög grad förutsättningarna för hörselskadades delaktighet. Det gäller att ta plats i samhället, göra hörselskadades röster hörda, påverka och åstadkomma förändringar till det bättre.

En annan utmaning är att skapa goda förutsättningar för förtroendevalda på lokal, regional och nationell nivå. Vi behöver många som är med och engagerar sig i rörelsen.

Hur har du trivts under dina fyra och ett halvt år på SDR, först som ordförande och sedan som generalsekreterare?

– Jättebra. SDR har betytt mycket för min personliga utveckling. Tiden i förbundet har varit lärorik och inneburit många intressanta möten med kollegor, medlemmar och förtroendevalda. Detta, och alla föreningsbesök som vi gjort i samband med översynsarbetet Nya vindar, har stärkt och inspirerat mig.

Hur ser du på dagens SDR?

– SDR har genomgått en stor förändring på sistone. Det har varit en tuff men nödvändig resa. Jag kan se att SDR har blivit starkare, med många engagerade medlemmar som på olika sätt

bidrar till dövrörelsen. Det är något som syns väldigt tydligt runt om i landet, vilket är glädjande.

I början av resan gjorde vi en ordentlig översyn av förbundet (Nya vindar). Vi besökte samtliga föreningar, träffade medlemmar och tog reda på vad förbundet betydde för dem, i en strävan att skapa en gemensam syn på SDR. Det utmynnade i ett idéprogram som vi nu jobbar utefter. Här är det en styrka att idéprogrammet är utformat utifrån dialogen med medlemmarna.

Vilka erfarenheter tar du med från SDR till HRF?

– Alla föreningsbesök och samtal med medlemmar i samband med Nya vindar. Det har varit betydelsefullt att på plats se vilka förutsättningar olika föreningar har och hur de arbetar.

Sedan har jag fått lära mig mycket i samband med den stora omorganisationen av kansliet, både som arbetsgivare och människa. Vi har börjat om från grunden och frågat oss: vilka tjänster behöver förbundet och vilka frågor är viktiga för förbundet? En läxa jag lärt mig är hur viktigt det är med information även när vi inte kan säga något just då. Det är bättre att säga "Vi har ingen information just nu" än att inte säga något alls.

En annan sak jag tar med till HRF är att vi på SDR det senaste året har jobbat allt mer medvetet med att lyfta fram teckenspråk i vårt kommunikations- och informationsarbete med inspiration från SDR:s projekt Döva tolkar och översättare. Genom arbetet med språk och översättning har min medvetenhet ökat kring hur vi kan bli bättre på att jobba med olika språk och bli mer medvetna om hur vi uttrycker oss och uppfattas/uppfattar varandra.

TEXT: NICLAS MARTINSSON FOTO: PETER KNUTSON/HRF

Elias Liljebro, Pia Jonsson och Thomas Liljebro.

Båtresan mellan Umeå och Vasa tar 4 1/2 timme.

Umeå är Sveriges elfte största stad.

DT besöker Umeå Dövas Förening

Artikelserien Landet runt fortsätter. Den här gången hälsar DT på Umeå Dövas Förening och följer med på deras tur till Vasa. Föreningen har det kämpigt, men ordförande Thomas Liljebro tänker inte ge upp.

– Jag har döva föräldrar och därmed besökt föreningen sedan barnsben. Så jag vill ge något tillbaka till föreningen.

Thomas Liljebro, hans son Elias, och Pia Jonsson är på väg till Vasas Dövas Förenings 120-årsjubileum. Den här helgturen, fredag–söndag, är kostnadsfri för Umeå Dövas Förenings medlemmar.

Ändå är uppslutningen liten. Två medlemmar har hoppat av, och andra medlemmar säger att de gärna hade följt med om de var lediga. Thomas säger att det är synd att inte fler kunnat hänga med.

– Men vi har ändå trevligt tillsammans.

Han berättar att senast Umeå Dövas Förening hade ett stort antal deltagare var 2011. Då firade föreningen 100-årsjubileum.

– Efter det kändes det som om luften gick ur ballongen och deltagarantalet till våra aktiviteter sjönk rejält.

Thomas ger tre troliga förklaringar till varför dövföreningen sedan dess haft det tufft. Den ena är att medlemmarna blir allt äldre, och färre till antalet. Den andra är att många medlemmar gärna tillbringar tid på Facebook och i egna umgängeskretsar. Många söker sig till dövkyrkans aktiviteter också.

Den tredje är lokalen. Dövföreningen har inte haft någon egen lokal på drygt tre år.

– Vi har blivit ”rotlösa”.

2006 fick dövföreningen akut lämna sin lokal på Sveagatan i centrala Umeå, som de hyrde av kommunen, till nykterhetsrörelsen IGOT-NTO vars lokal brunnit ner.

Istället fick dövföreningen en ny källarlokal på Storgatan som dessvärre var mögelskadad. Det höll inte i längden – 2014 lämnade föreningen lokalen och sålde nästan allt de hade.

Sedan dess har föreningen inte riktigt haft någon fast träffpunkt.

– Den dåvarande styrelsen nämnde att nu var det nya vindar och att vi skulle träffas på olika ställen i stan.

Thomas kan i dag konstatera att det kanske inte blev så lyckat. En egen lokal tror han är betydelsefull för medlemmarna. Någon lämplig lokal har ännu inte hittats.

Han blev ordförande för två år sedan. Redan då var det svårt att rekrytera styrelsefolk. Nu är det bara tre personer i styrelsen, men i praktiken är det endast han som är aktiv. Eftersom han inte kan göra allt ensam har han sagt att andra medlemmar får ordna aktiviteter. Hittills har det inte resulterat i så mycket aktiviteter.

Pia Jonsson, från Göteborg och bosatt i Umeå sedan 1995, säger att dövföreningen betyder socialt umgänge för henne. På frågan om hon kan tänka sig att ordna aktiviteter, t.ex. fika, svarar hon att hon hellre vill göra det tillsammans med någon.

När DT frågar Elias, 16 år, vad dövföreningen innebär för honom, svarar han leende: gratis fika. Även om han går på Kristinaskolan i Härnösand är han egentligen hörande. Han har en ”adhd-relaterad” hörselnedsättning.

– Jag tror inte att jag kommer att ha något behov av dövföreningen i framtiden. Jag är ju hörande, säger Elias.

På tal om framtiden: i mitten av november hade Umeå Dövas Förening möte med Västerbottens Dövas Länsförbund, som också hade problem med att rekrytera styrelsefolk. Stig Kjellberg från SDR:s föreningssupport kom dit. Då diskuterade de framtiden (se artikeln intill).

Thomas Liljebro är mån om att rädda dövföreningen. Hur det ska ske, vet han ännu inte. Han funderar fortfarande.

– Mina döva föräldrar har ju gett mig mycket, genom att ta mig till dövföreningen under min barndom. Nu har jag snart ”betalat tillbaka” det jag fått av dem.

Just nu har dövföreningen 63 medlemmar.

TEXT: NICLAS MARTINSSON FOTO: NICLAS MARTINSSON/WASALINE

Läs tidigare delar i Landet runt-serien på dovastidning.se

SDR har startat föreningssupport

SDR har bildat en supportgrupp vars uppgift är att vara ett stöd för landets dövföreningar. Västerbottens Dövas Länsförbund är en av de föreningar som fått hjälp av SDR för att säkerställa framtiden.

Syftet med supporten är att det ska vara enkelt för föreningarna att vända sig till förbundet om de behöver hjälp med något. Supportgruppen består av Åsa Henningsson, Stig Kjellberg, Henrik Sundqvist och Cathrine Björkstrand. De har även handläggare från kansliet knutna till sig.

Åsa Henningsson förklarar att vi nu är i en tid där det händer mycket i föreningslivet. Medan en del föreningar har god återväxt och attraherar nya medlemmar, kämpar andra för att överleva och behöver extra stöd. Faktorer som påverkar är hur arbetsmarknaden och utbildningsutbudet ser ut för döva och hörselskadade på respektive ort, och urbaniseringen, där folk flyttar från glesbygd till tätort. För en del döva och hörselskadade handlar det också om att byta från en mindre stad till en större stad för att ha fler teckenspråkiga att umgås med.

Åsa Henningsson säger att ingen förening ska behöva kämpa ensam utan hjälp från förbundet och från andra föreningar. Förutom supportgruppen ordnar SDR ett föreningsforum varje år där föreningsaktiva träffas för att utbyta tips och erfarenheter.

Supportgruppen kan ge stöd både på distans och på plats. Ett konkret exempel är Västerbottens Dövas Länsförbund (VDL) som haft problem med att rekrytera styrelsefolk. Två dövföreningar ligger under länsförbundet: Skellefteå DF (SKEDF) och Umeå DF (UDF).

Stig Kjellberg var i Umeå i november för att diskutera länsförbundets framtid. Cirka 20 personer kom till mötet. Då beslöts att länsförbundet ska ombildas till länsförening. En interimsstyrelse har utsetts med representanter från respektive förening. Den arbetar fram till årsmötet.

Fördelarna med länsföreningen är flera, förklarar Stig Kjellberg. Den ena är att motioner till kongressen behandlas direkt i länsföreningen istället för i föreningarna. Den andra är att medlemsregistret övertas av länsföreningen. Den tredje är att gemensamma aktiviteter kan ordnas för medlemmarna. Han berättar att länsföreningen och föreningarna mycket väl kan ha förenings-/årsmöte samma dag för att effektivisera. Samma protokoll-mall kan användas här.

En enkät ska göras på teckenspråk och svenska med UDF:s medlemmar som får svara på frågan om de vill hålla sin förening

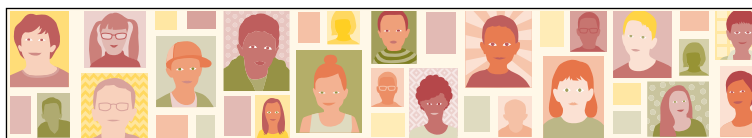
Västerbottens Dövas Länsförbunds interimstyrelse: fr.v. ordf. Agneta Jatko, Pia Jonsson, Britt Holmgren, Hans Sjöberg och Ulla Nyström.

vid liv eller låta den vara vilande. Trots att UDF har fler medlemmar än SKEDF har de svårare att hitta folk som vill sitta i styrelsen.

Vid årsmötet 2018 ska nya stadgar tas fram för VDL och dess föreningar. VDL är inte den enda som fått hjälp av supportgruppen. Det finns också andra dövföreningar som får bistånd av gruppen, exempelvis med att bilda regionsamarbete/-organisation.

Vill din förening ha hjälp av SDR:s supportgrupp? Kontakta sdr@sdr.org (e-post) eller sdr@ectalk.se (bildtelefon).

TEXT: NICLAS MARTINSSON FOTO: STIG KJELLBERG

Dags att söka skola!

I våra skolor finns tillgängliga lärmiljöer som främjar elevernas lärande. Personaltätheten är hög och undervisningsgrupperna små.

Elever med synnedsättning och ytterligare funktionsnedsättning får synanpassad utbildning och utbildning i synspecifika områden på **Ekeskolan**.

På **Hällsboskolan** får elever med grav språkstörning utveckla sina kunskaper i alla ämnen med hjälp av digitala lärvärtyg, anpassade läromedel, hjälpmedel och en anpassad pedagogik.

Åsbackaskolan erbjuder upplevelsebaserat lärande för elever som är döva eller har en hörselnedsättning i kombination med utvecklingsstörning och för elever med tidig dövblindhet.

Elever som är döva eller har en hörselnedsättning får utveckla sina kunskaper i alla ämnen genom tvåspråkighet, svenskt teckenspråk och svenska på:

Manillaskolan i Stockholm, **Kristinaskolan** i Härnösand, **Birgittaskolan** i Örebro, **Vänerskolan** i Vänersborg och **Östervångsskolan** i Lund.

Ansök inför hösten via spsm.se

senast den 15 januari 2018.

Vill du veta mer? Ring 010-473 50 00 eller besök vår webbplats.

Specialpedagogiska
skolmyndigheten

www.spsm.se

Första Nordiska Dövstumskongressen i Köpenhamn, Danmark, 1907. Här står deltagarna utanför det anrika nöjesfältet, Tivoli.

Finländska deltagare i nordiska dövmedvetenhetskursen, 1981. På bilden syns bland annat Markko Jokinen (1:a från vänster) och Liisa Kauppinen (3:e från höger). De är kända för att ha lett World Federation of the Deaf (WFD). Den förstnämnda är nu ordförande för EUD.

Nordisk kulturfestival på danska ön Bornholm, 1998.

DNR firar 110 år av samnordiska drömmar

I år fyller Dövas Nordiska Råd 110 år. Här tecknar DT en kort resumé av rådets historia och några milstolpar.

1907 gick startskottet för den första nordiska dövstumkongressen, som Dövas Nordiska Råd (DNR) då hette, i Köpenhamn. Sedan hade bara fem sammankomster hunnit anordnas under perioden 1912–1947. Första respektive andra världskriget kom i vägen.

Med start 1947 blev samarbetet betydligt tätare och mötena många fler. DNR var en föregångare på sin tid. World Federation of the Deaf grundades 1951 och European Union of the Deaf bildades 1985.

Drömmarna var många genom rådets historia. En av dem var att skapa ett samnordiskt teckenspråk. Rådet hade årlånga diskussioner om vilka tecken de skulle välja ur respektive lands teckenspråk och som ansågs mest lämpliga. 1967 utgav Danmark den första samnordiska teckenordboken. Den fick negativa reaktioner och lades småningom ner. Inget av grannländerna följde efter.

En annan dröm var en nordisk folkhögskola för döva. Men den blev inte verklighet. Danmark, Finland, Norge och Sverige öppnade dock alla varsin teckenspråkig folkhögskola.

Ingen motsvarande utveckling kunde skådas på något annat håll i världen.

En annan vision var ett nordiskt universitet för döva men något sådant startades aldrig.

1978 blev Island den femte medlemmen i DNR. Ungefär då började dövmedvetande, med svensken Lars-Åke "Låw" Wikström i spetsen, spridas i Norden.

Effekterna lät inte vänta på sig. Nu började döva ta mer plats i samhället. I samma veva förstod allt fler beslutsfattare att teckenspråk var fullvärdiga språk. 1981 erkände Sverige som första land i världen teckenspråket som dövas förstaspråk. Grannländerna tog efter så småningom.

Bistandsverksamhet har länge varit och är en hjärtefråga i DNR. Flertalet medlemsländer har bistandsprojekt i diverse utvecklingsländer. Tre andra återkommande frågor är hur teckenspråkets ställning kan stärkas, dövas utbildning förbättras och tolktjänst utvecklas.

Under 2000-talet tillkom två nya medlemmar: Färöarna och Grönland. I dag träffas DNR två gånger om året. Även Dövas Nordiska Ungdomsråd brukar vara med då. Vart fjärde år arrangeras en nordisk kulturfestival. Nästa anordnas i Köpenhamn 2-5 augusti 2018.

Det finska dövförbundet har tagit fram en webbplats om DNR:s 110-års historia. Besök kl-deaf.fi/sv

TEXT: NICLAS MARTINSSON FOTO: DNR

DNR firade 110-årsjubileum i Stockholm i oktober. Se vad resp. ordförande säger om samarbetets betydelse på dovastidning.se

Fyra tolkar från Tolkcentralen och deras familjer och två från Hörselhabiliteringen var med i Qom ut-paraden förra året.

Landets första HBTQ-diplomerade tolkcentral

Tolkcentralen och hörselhabiliteringen i Region Jönköpings län har HBTQ-diplomerat sig.

– Vi ser enbart vinster med diplomeringen, säger Evelina Alenäs, teckenspråks- och dövblindtolk och HBTQ-ombud.

Förra året gick 20 anställda vid hörselhabiliteringen och Tolkcentralen en kortare HBTQ-utbildning. Syftet var att de bättre skulle kunna bemöta HBTQ-personer.

De blev, efter den avslutade utbildningen, Sveriges första HBTQ-diplomerade tolkcentral och hörselhabilitering.

Evelina Alenäs berättar att tolkarna vid Tolkcentralen hade stor nytta av kursen även om upplägget främst var inriktat på arbete inom sjukvården. Tolkarna arbetar inom ett bredare fält och de har gjort egna anpassningar av diplomeringen för att passa sin verksamhet.

– Vi har blivit bättre på att tänka normkritiskt, säger hon.

Hon ger några konkreta exempel.

- När en tolk under ett bildtelefonförmedlingsuppdrag ringer upp en hörande förklarar tolken: "Här har jag en teckenspråkig person som vill prata med dig". Tolken talar alltså inte om vilket kön den teckenspråkiga personen har.

- En tolk får tänka extra på vilka tecken som är lämpliga och icke-heteronormativa när det gäller sexuella handlingar, t.ex. samlag. Här är teckenspråkets sätt, till skillnad från svenskans, mer direkt och avbildande.

- När en tolk förbereder sig inför ett bröllop och pratar med den ena personen som ska gifta sig, frågar tolken: "Vad heter den personen du ska gifta dig med?"

– Jag minns ett samtal jag hade med en kvinna. Då frågade jag vad personen hon skulle gifta sig med hette. Då svarade hon ett tjejsnamn. Jag kände lättnad. Tänk om jag istället förutsatte att hon skulle gifta sig med en man? Det hade varit pinsamt.

- När en tolkanvändare tecknar pek-PERSON, utan att tala om vilket kön personen har, får tolken tänka till när hen taltolkar. Här kan ordet hen komma väl till pass, men sammanhanget avgör.

– På teckenspråk är det så bekvämt att säga hen genom att teckna pek-PERSON. Men på svenska blir det knepigare, säger hon leende och ger ett annat exempel:

– Om en tolkanvändare som jag vet är homosexuell tecknar JAG GIFT MED pek-PERSON, vad gör jag då? Jag kan inte taltolka "min fru/make" – det är inte min sak att outa henne/honom. Så jag måste komma på ett annat ord.

Hon betonar att HBTQ-diplomeringen inte innebär att personalen är färdig med sin utbildning utan de måste fortsätta följa upp det med olika insatser och verktyg. Arbetslaget på Tolkcentralen har hittills exempelvis diskuterat hur de ska bemöta uttryck för homo- och transfobi i sin verksamhet och planerar att anlita en döv HBTQ-föreläsare som berättar om hur det är att vara en minoritet (döv) i en minoritet (HBTQ) och visar hur man tecknar olika HBTQ-termer.

– Vi har fått ökad förståelse för hur det är att tillhöra en minoritet. Och vi har blivit mer medvetna om vilka fördomar vi har och vilka normer vi följer respektive bryter mot. HBTQ-diplomering är något som gagnar alla vi möter och alla vi är till för, oavsett sexuell läggning.

Kan ni tipsa andra tolkcentraler att HBTQ-diplomera sig?

– Ja, absolut! Det är lärorikt – man får "nya glasögon".

Neriketolkarna var, så vitt DT vet, det första privata tolkbolaget som HBTQ-diplomerade sig – det skedde år 2014/15. Då hade de ett mindre arbetslag. Nu har ett stort antal anställda tillkommit i och med övertagandet av bildtelefoni.net-avtalet. Enligt Maria Frendberg, verksamhetsansvarig och delägare, är målet att hela personalgruppen ska HBTQ-diplomeras.

TEXT: NICLAS MARTINSSON FOTO: JOHAN W AVBY/RJL

NAMN: Ulla-Bell Thorin

ÅLDER: 79 (fyller 80 år på annandag jul)

FAMILJ: dotter och fyra barnbarn

BOR: Lindome

YRKE: folkhögskollärare, teckenspråkslärare, fritidspedagog och författare

GÖR HELST OM DAGARNA: läser

LÄSER HELST: historia och skönlitterärt

SER HELST PÅ TV: Hawaii 5-0 på TV4

VACKRASTE TECKNET/FAVORITTECKEN: förlåt

“Vi måste berätta mer”

Författaren Ulla-Bell Thorin fyller snart 80 år. I sju böcker har hon skrivit av sig om dövas orättvisa situation. Hon är fortfarande förbannad. Varför det?

Lindome i november 2017

Höstsolen skiner från en klarblå himmel över ett rött litet hus. Luften är krispig och klar och löven röda och gula. Här är gräset fortfarande grönt och landskapet böljande med några hus här och var. Det röda lilla huset på höjden är Ulla-Bell Thorins barndomshem. Här har hon bott i stora delar av sitt liv. Huset är numera anpassat efter ett liv i rullstol. Ulla-Bell fick en stroke för fjorton år sedan och är sedan dess halvsidesförlamad och pratar och skriver bara med en hand. Men pigg och glad är hon när hon öppnar dörren och välkomnar mig in.

Ulla-Bell är vår mest kända författare. Hittills har hon gett ut sju böcker: två debattböcker om dövas rättigheter och fem böcker baserade på sin egen och andra döva flickor och kvinnors uppväxt och liv under mitten av 1900-talet. Snart fyller hon 80 år och kan blicka tillbaka på ett långt och produktivt liv.

Varifrån kommer lusten att skriva och berätta?

Ulla-Bell skrattar.

– Jag vet inte riktigt men kanske kommer det från min mamma som alltid satt och skrev när jag växte upp. Hon har ju gett ut tjugo böcker. När jag var liten fick jag renskriva hennes texter på maskin och när jag var klar så gjorde hon alltid våfflor till mig som belöning. Jag tyckte mycket om våfflor, säger hon och det syns att det är ett barndomsminne hon håller kärt.

– Mammans böcker handlar också om kvinnor och kvinnor i historien, det har vi gemensamt, fortsätter hon:

– Mina böcker handlar dock om döva kvinnor eftersom det är det ämne som jag kan och vill berätta om. Vi döva kvinnor måste synas mycket mer och berätta våra historier. Att mamma var författare fattade jag dock först i vuxen ålder när jag läste om henne i tidningarna. Mamma och jag hade inte så bra kommunikation när jag växte upp.

Du har valt att ge ut alla dina böcker på tre olika förlag – har det varit viktigt för dig att bli läst?

– Ja, det har det nog. Jag har inte riktigt tänkt på det så men för mig har det alltid varit viktigt att få visa att döva vill och att döva KAN! Min mamma präntade in det i mig tidigt och det har jag alltid burit med mig – jag KAN. Och med sju böcker tycker jag att jag har bevisat det.

Ja, det har du absolut. Dina skildringar av döva kvinnors liv i skola och arbete är ju inte bara fina berättelser, de är också viktiga tidsdokument för eftervärlden för att förstå

hur det varit att växa upp under sådana villkor på 1940- och 50-talet. Hur lång tid tar det att skriva en bok?

– Oj, det har varierat mycket. Från kanske nio månader upp till två år. Att börja skriva det första stycket är alltid det svåraste men sen brukar idéerna poppa upp i huvudet hela tiden.

Det som författare brukar kalla för flow? När tid och rum slutar existera och texten bara flyter fram?

Ulla-Bell skrattar:

– Ja, precis den känslan är det. Då är det väldigt roligt att skriva. Jag hämtar inspiration från mitt eget liv och min uppväxt. Det är det jag kan och känner bäst. Och från andra döva kvinnors liv. Det finns så otroligt mycket att berätta!

Vad har varit den största utmaningen med att vara döv författare och skriva böcker på sitt andraspråk?

– Andraspråk? Jag ser det inte riktigt som mitt andraspråk. Det är mitt skriftspråk. Mitt skriftspråk är ett av mina två språk och jag skriver på mitt eget sätt.

Hur tänker du kring begreppet ”dövsvenska” frågar jag och Ulla-Bell svarar utan att blinka:

– Jag är stolt! Det är mitt språk!

Vi ser på varandra i samförstånd och nickar.

Dövas svenska får oförtjänt mycket kritik – tror du att det hindrar många döva från att skriva mer?

Ulla-Bell nickar och svarar att det tror hon absolut.

– Kritiken mot dövas svenska i skolan är för hård och orättvis. Själv försöker jag skriva på mitt sätt och gör så gott jag kan. Det var tufft i skolan på min tid, ingen lärare använde ju teckenspråk i undervisningen men jag har alltid läst mycket. Det tror jag har varit viktigt för både mitt språk och min fantasi.

På vilket sätt tror du att teckenspråk har en positiv inverkan på dövas skrivspråk?

– Oj, jag vet inte riktigt hur jag ska förklara det men kanske beskrivningarna blir lite mer i 3D? Att teckenspråkets sätt att måla också målar skriven text.

Du gick i skolan först i Vänersborg ett år och sedan i Örebro vilket du berättar om i dina första två böcker. Hur har skolgången påverkat ditt teckenspråk?

Ulla-Bell får något längtansfullt och drömmande i blicken.

– Jag önskar så att jag fått gå kvar i Vänersborg men mamma ville absolut att jag skulle gå i Örebro. Skolan i Vänersborg var ju en internatskola och hade en mycket starkare teckenspråksmiljö och gemenskap bland eleverna. Örebro-skolan var externat och väldigt oralistisk. Många elever var mer hörselskadade

och använde rösten och läste på läppar. Det var otroligt tufft. Och väldigt ensamt. Jag grät mycket och längtade hem och till Vänersborg. Om jag fått gå där hade jag nog fått mycket mer stimulans i teckenspråk.

Har du några tips till andra döva som vill skriva mer och bli författare?

– Det allra viktigaste tycker jag är att alla känner att de får skriva på sitt sätt. Att det är bra nog. Hitta ditt eget språk och skriv på det. Och läs mycket. Att läsa ökar ordförrådet. Jag läser så mycket jag orkar och skriver upp ord jag inte förstår och slår upp dem i ordboken. Jag har en gammal ordbok för döva som jag använder jämt.

Va? En ordbok speciellt för döva, finns det? Ulla-Bell reser sig från kökssoffan och sätter sig i rullstolen, vi rullar in i hennes vardagsrum där den gröna ordboken ligger på bordet vid bokhyllan. Den är sliten och ser välanvänd ut. Ulla-Bell berättar att den är utgiven av dövläraresällskapet 1948 och att hon faktiskt läst den från A till Ö efter ett tips från en vän.

– Det kräver lite tålamod men har varit mycket nyttigt för mitt språk, säger hon och fnissar:

- Kanske alla inte har det tålamodet men det är ändå ett tips.
- Mina böcker "Berövad kärlek", "Berövat språk", och "Törnetårar" baseras mycket på mitt eget liv. Jag kan min historia och jag tycker att min historia är viktig. Varje människas historia är unik och viktig och måste få berättas. Vi måste berätta mer. Det är också viktigt att få fler att läsa dövas berättelser. Böckerna "Värda respekt" och "Med högburet huvud" berättar om flera döva kvinnors liv. Alla är baserade på verkliga personer och historier. Hörande behöver läsa och förstå hur dövas liv är och har varit.

I dina böcker skildras flera sexuella övergrepp och det ämnet är ju väldigt aktuellt nu med #metoo. När en vågat börja berätta så har fler vågat följa efter. Att inte känna att man är ensam om det är en väldigt viktig del i det. Och du berättade tidigt. Vilken respons har du fått?

Ulla-Bell ser bekymrad ut och sippar lite på kaffet innan hon svarar.

– Ingen alls. Det kanske är lite konstigt men så är det. Och jag har ju hoppats att det skulle få en sådan effekt som #metoo eftersom det är så viktigt att det kommer fram men tiden kanske inte varit mogen förrän nu? Jag har ju skrikit om det här i många år nu men det är svårt att få folk att lyssna. Att skildra övergrepp i text är svårt. Hur många detaljer ska med i beskrivningen? Det är jättesvårt. Många döva flickor var utsatta för sexuella övergrepp i dövskolan och i fosterhem utan att ha någon att berätta för. Det är fruktansvärt. Vi växte upp i en tuff skolmiljö med många vuxna med för stor makt och utan vilja att förstå döva barn och respektera deras integritet.

Flickan Nea i dina böcker är ju ditt alter-ego. Och i en av böckerna berättar du om en alldeles särskild händelse när Neas morfar går bort. Den historien är väl sann?

– Ja, den är sann och när vi väl fattade att allting faktiskt hände samtidigt så blev både jag och läraren Herr Hyman förvånade och han undrade om jag var klärvoajant (synsk reds anm). Och ja, det kanske jag är. Hur som helst var det ett både märkligt och magiskt ögonblick i mitt liv.

Vi måste prata om det här med potatis också.

Ulla-Bell höjer förvånat på ögonbrynen.

Ja, i dina böcker är ju Neas mamma väldigt bestämd i fråga om talträning hemma och det finns särskilt ett stycke i en av dina böcker som beskriver hur Nea bearbetar det här på ett väldigt roligt sätt även om skratet lite fastnade i halsen. Att sitta och öva talet med att repetera potatis, riven potatis, kokt potatis, brun potatis, potatis, potatis, potatis och man undrar så klart om du äter potatis idag?

Ulla-Bell gapskrattar först och blir sedan allvarlig en stund.

– Jag blev så less på allt tjat om potatis. Varför kan döva inte bara få vara sig själva utan att behöva öva på talet. Är vi inte bra nog som vi är?

Historierna om de fyra flickorna i Värda respekt har alla så olika men mycket intressanta livsöden – vet du vad som hände med dem sen?

– I Värda respekt ville jag berätta om alla våra fem dövskolor och från hur olika familjer och liv döva kvinnor kommer ifrån. Rakels liv var tragiskt från början till slut. Tyvärr. För de andra flickorna har det lyckligtvis gått lite bättre.

Du fyller åttio år snart, hur känns det?

– Äsch, det är ju bara en ålder. En siffra. Jag tycker inte att det är speciellt roligt att fylla år. Jag fyller ju år på annandag jul och brukar besöka dövkyrkan då. Jag gör nog det även i år. Om det blir något mer firande får vi se.

Du har alltid varit arg och modig och vågat ryta ifrån om många saker, skrivit debattartiklar och böcker om tolkfrågor och annat – är du fortfarande arg?

Ulla-Bell skrattar.

– Jo, det är jag nog. Jag är fortfarande arg. Det finns fortfarande för många orättvisor att vara arg på. Men jag är också väldigt snäll. Arg och snäll, säger hon och blinkar pillemariskt.

Och så blir hon allvarlig igen och säger:

– Jag har alltid vetat att jag är annorlunda. I våras lärde jag mig ett nytt ord: exkluderad. Det ordet beskriver döva och teckenspråk bra. Men jag vet att döva KAN bara vi vill.

TEXT: YLVA BJÖRKLUND FOTO: TOBIAS ENGSTRÖM

Bibliografi:

- Berövat språk (1993)
- Berövad kärlek (1994)
- Törnetårar (1998)
- Tolktrubbel (2003)
- Värda respekt (2004)
- Med högburet huvud (2007)
- Jag ryter (2015)

JULKRYSS

		SNITT- BLOMMA	KORTAR YARD	HAR SKRAJ SOM BAC- KAT UR	FAR MED OSAN- NING	KOMISKT KVINNS	HAR ROV- FÄGELN UPPE I SKYN	VARDAGS- FÄRG SPELAR I SKOGEN	DE TIO PÅ STENTAVLOR	
									I TÅN- DAREN	PÅ- KOMMA
							SMINK PÅ KIND INDISKT OXDJUR			
				OBEOD- DA GODS STÖD I RODDBÅT						
		ÄR STRÖGET BOLL- KLUBB						BRÄNNS BRÖD I ... ELLER KOLERAN		
						TOPPEN! BÖSSA UTAN SLANTAR				KAN VILLAN VARA
								SED GÖRA I SKINK- SPAD TÖA		
	LIK EN DETEK- TIV	ROVAN EN CONNERY ELLER EN PENN					KLACK- DANS SKÄDIS- WOLLTER			
		ÖSA GRÖT MED KLAGA				FÅBOD- TÖS TEMPE- RAMENT				
					DRAGET GENOM UMEÅ SMÅSAK				FULL- TRÄFFAR	RHO- DO- DRO- N- VÄXT
				BEKYM- MER FIRAS MED KURT			LÄTT BETT SES TIDEN			
						INDISKT BRÖD		ROTA- TION I SÅDAN FÄTÖLJ	FÅ EN ROI I HAMN	
			EJ FÖR- DELAKTIG TYP AV TELEFONI							KASTAS I DART
						KOLLA I KRIS- TALL- KULA		TOK	TYP AV TRAKTOR HADE EFFEKT	
						KNAPPT MÄRK- BÄR VUXEN				
	DRAGIT EN VALS	LYCKO- KÄNSLA	FINSKT KONST- PRIS MED FENNICA		FETTET TILL FÄGLAR					SJÖ- FÄGEL
									SKIN- NARMO TALA I STOL	
					DEN SJÖNG LILL OM	ROPAT UT SITT OGILLANDE	BEHÖVER CYKELN HA	ÄNGSLAN UTVAND- RADES DET TILL		HAN KOM FÖRST
									FÖRR FÖR FRU BLANK- LOTT	
		TILL- TALA MED	BUMS! GOLF- KLUBB			GRÄN- SAR TILL OMAN BIBELBOK				AN- LÄNDE
							JANU- ARITJEJ			
								PYTTIG PARTIKEL		

Var med och tävla om SDUF:s jubileumsbok

Svaren ska skickas till Dövas Tidning, Rissneleden 138, 6 tr, 174 57 Sundbyberg eller redaktionen@dovastidning.se senast den 15 januari. Skriv JULKRYSSET på kuvertet eller i ämnesfältet om du mejlar och fotar av korsordet. De tre först öppnade rätta lösningarna vinner var sitt ex av Sveriges Dövas Ungdomsförbunds tjocka jubileumsbok. Vinnarna meddelas i nr 1 2018.

NAMN: _____

ADRESS: _____

Tipselvan 2017

Var med i Dövas Tidnings årliga kunskaptävling! Minns du vad som stått i DT, specialnumret Allt om teckenspråk och dovastidning.se under 2017? Då har du chansen att vinna Viktor Jäderlunds senaste bok, Dövheten – Dövas dassbok 2. Vi lottar ut boken till tre vinnare som svarat rätt på alla frågor.

Ringa in det alternativ som du tror är det rätta.

Mycket nöje!

1. Vilket tema hade Internationella dövveckan i år?

- 1. Döva barns rätt till teckenspråk
- x. Full inkludering med teckenspråk
- 2. Rätt till teckenspråk genom hela livet

2. Vilken typ av persontecken är vanligast?

- 1. Namn
- x. Görande
- 2. Utseende

3. Hur många ordförandekandidater var det sammanlagt när SDR:s kongress närmade sig?

- 1. 2
- x. 3
- 2. 4

4. Vilken rysk författare läser konstnären Alexei Svetlov helst?

- 1. Fjodor Dostojevskij
- x. Leo Tolstoj
- 2. Daniil Charms

5. Hur många medaljer kammade Sverige hem i sommar-Deaflympics i Turkiet?

- 1. 0
- x. 1
- 2. 3

6. Mindy Drapsa är Riksteaterns Tyst Teaters nya verksamhetsledare. Hur gammal var hon när hon började med teater?

- 1. 5
- x. 7
- 2. 11

7. I maj arrangerades en extrastor återträff för Kristinaskolans nuvarande och tidigare elever och personal. Hur många personer kom då?

- 1. Cirka 350
- x. Över 400
- 2. Runt 200

8. Riksteaterns Tyst Teater hade en multinationell produktion, Bernardas hus, i år. Hur många nationella teaterhus medverkade i den?

- 1. 3
- x. 4
- 2. 5

9. Apple införde i år en teckenspråksrelaterad emoji för Iphone och Ipad. Vad är det för tecken?

- 1. Svenska handalfabetet
- x. HEJ på svenskt teckenspråk
- 2. I LOVE YOU på amerikanskt teckenspråk

10. I vilket land grundades Dövas Nordiska Råd?

- 1. Finland
- x. Norge
- 2. Danmark

11. Dövas dag-helgen på Gotland i september 1977 blev närmast legendarisk. Varför?

- 1. Döva slog Guinness rekord i saffranpannkaksätande det året
- x. Döva fyllde hela Almedalsparken
- 2. Över 300 döva från hela Sverige åkte på kryssning till ön

Svaren ska skickas till **Dövas Tidning, Rissneleden 138, 6 tr, 174 57 Sundbyberg** eller **redaktionen@dovastidning.se** senast den 15 jan. Skriv TIPSELVAN på kuvertet eller i ämnesfältet om du mejlar och fotar av korsordet. De tre först öppnade rätta lösningarna vinner varsitt ex av Viktor Jäderlunds bok Dövheten – Dövas dassbok 2. Vinnarna meddelas i nr 1 2018.

NAMN: _____

ADRESS: _____

Livet som förälder i dövrörelsen

Min kamp för dövas rättigheter och människors rätt till svenskt teckenspråk började när jag gick ut gymnasiet. Vad jag inte visste då var att jag senare skulle bli förälder till två underbara döttrar som är döva. Att bli och vara förälder var och är fortfarande en fantastisk upplevelse.

Jag har, liksom flera andra föräldrar, mött okunniga experter i hörselvården och CI-team. I september uppmärksammade SVT Nyheter Uppsala hur hörselvården gav rekommendationer att föräldrar till döva barn skulle "huvudsatsa" på tal. SDR kritiserade hörselvården tillsammans med andra organisationer i ett pressmeddelande och menade att det är oacceptabelt att hörselvården sprider sådana myter.

Dessa förlegade myter och bedrägliga bemötanden har jag tillsammans med barnens mamma bevittnat och upplevt själv. Vid möten har professionella sagt att det blir och är otroligt ensamt för mina barn om de inte har CI och inte kan tala. De betonade hur viktigt det är med talträning. Vad de professionella inte ens tog hänsyn till var att mina båda barn har en missbildning av hörselnäcken som omöjliggör CI, även om vi ändå kanske beslutat att inte välja CI. Känslan efter mötet var att hörselnormen var totalt dominerande och att döva, oavsett om man var vuxen eller barn, inte var lika mycket värda som andra. Det som skulle ge oss, och andra föräldrar, stöd efterlämnade istället en känsla av otillräcklighet och min självkänsla, som döv, var körd i botten. Denna upplevelse var fruktansvärd och det var chockerande att det skedde i en sådan förtroendeingivande verksamhet som den skattefinansierade sjukvården och landstinget. Men samtidigt ger den erfarenheten mig energi till vår gemensamma kamp i dövrörelsen för att utrota myter, okunskap och oacceptabla bemötanden. Det ska inte få förekomma i den svenska hörselvården och varken för vår generation eller framtida generationer.

Det är viktigt att öppet berätta om sina upplevelser av hörselvården. Många har berättat och delat med sig men det finns

fortsatt många som behöver stöd från dövrörelsen och andra föräldrar. Här har döva föräldrar till döva barn både erfarenheten av att vara döv och uppvuxen med teckenspråk men också av att vara förälder till döva barn. Det är nog just vi som har de bästa förutsättningarna att ge barnen teckenspråk tidigt i livet. Men det är otroligt viktigt att vi alla tillsammans berättar om hur fantastisk dövvärlden är och bjuda in andra föräldrar som inte har teckenspråk från början att ta del av vår värld. Det är lika mycket deras barns värld som vår.

När jag blev förälder till döva barn fick min kamp i dövrörelsen en ny innebörd. Inte längre handlade det om mig och min generation – utan nu också om mina egna barn, deras generation och för kommande generationer. Det är tufft men jag är trygg med den kunskap, kraft och engagemang som finns i dövrörelsen. Det har gett och ger mig fortfarande en otrolig styrka att fortsätta kampen.

Snart går året mot sitt slut och ett nytt år börjar. 2018 blir ett spännande år med riksdagsval och startskott för förbundets handlingsprogram 2018–2021. Handlingsprogrammet för vårt kommande arbete kunde inte ha fått en bättre titel – "Teckenspråk – en hållbar framtid"! Tillsammans är vi starka och låt oss tillsammans skapa en hållbar framtid för döva barn.

God Jul & Gott Nytt År!

OLA LUNDSTRÖM,
STYRELSELEDAMOT

PÅ GÅNG I SDR

12-13/12 Förbundsstyrelsens sammanträde

18/1 Samarbetsmöte med Riksteatern

31/12 First Class stängs ner

15/1 RTT:s styrelsemöte

18-19/1 Kick-off för SDR:s personal och styrelse

19-20/1 Förbundsstyrelsens sammanträde

23/1 Samverkansträff med FSDB

26-28/1 Kurs "Engagera dig", del 1

13/2 Möte med Myndigheten för samhällsskydd och

14/2 Besök på Örebro servicecenter

15/2 Ordförandegruppens möte

23-25/3 Kurs "Engagera dig", del 2

Kontakta oss

Rissneleden 138, 6 tr.
174 57 Sundbyberg
Tel vx: 08-442 14 61

Box 300, 793 27 Leksand
Tel vx: 0247-140 65

sdr@sdr.org
www.sdr.org
Bildtelefon: sdr@ectalk.se

Förbundsordförande

asa.henningsson@sdr.org
073-508 69 30 (sms)

Kommunikationsansvarig

jenny.ek@sdr.org
073-530 84 34 (sms)

Försäljning

shop@sdr.org
Tel vx: 0247-140 65

Bli medlem

medlem@sdr.org

FirstClass

fc@sdr.org

Stöd oss

SDR bg. 90 00 24-1

Sveriges Dövas
Pensionärsförbund
info@sdpf.se

Västanviks folkhögskola
info@vastanviksfhs.se
www.vastanviksfhs.se

Kritik mot förslag om behörighetsregler

● I SDR:s remissvar om delbetänkandet Utbildning, undervisning och ledning – reformvård till stöd för en bättre skola (SOU 2017:51) uttrycker vi vår besvikelse och kritik kring behörighetsreglerna för lärare inom specialskolan. Utredningen anser att de nuvarande behörighetsreglerna ska fortsätta att gälla trots att vi länge kritiserat detta. Framförallt kritiserar vi kravet på att alla lärare i specialskolan måste ha speciallärarutbildning och att inga krav ställs på teckenspråkskunskaper. Vi på SDR tycker att behörighetsreglerna slår hårt mot elever på specialskolorna eftersom det har varit och är fortfarande svårt att rekrytera lärare som behärskar teckenspråk och uppfyller behörighetskraven. På vår webbplats kan du se remissvaret i sin helhet.

Inspirerande WFD-konferens i Budapest

● Åsa Henningsson, förbundsordförande och Hanna Sejlitz, generalsekreterare har deltagit på WFD:s konferens i Budapest under temat Full inkludering med teckenspråk! Konferensen bjöd på flera intressanta föreläsningar av personer från hela världen kring utbildning, tidig tillgång till teckenspråk, arbetsmarknad och teknik. Dessutom gavs det tillfälle för nätverkande och utbyte av idéer och kunskap.

Viktigt deltagande på SAS-dagen

● SDR deltog den 14 november på Audiologisk Dag, som arrangeras av Svenska Audiologiska Sällskapet, i Västerås. Vid vår monter spred vi viktig information om teckenspråk för en bra start i livet. Vi delade ut specialnumret av Dövas Tidning "Allt om teckenspråk" samt information om våra fina teckenkort som passar särskilt bra till barn i förskole- och lågstadietiden.

Konferens om kulturarv

● Generalsekreteraren Hanna Sejlitz medverkade på konferensen om mänskliga rättigheter och kulturarv där hon föreläste om dövas kamp för sin kultur och sina språkliga rättigheter. Konferensen arrangerades av projektet Heterogena kulturarv – att ändra framtiden som också står bakom den turnerande utställningen 100% kamp - Sveriges historia. Utställningen finns på Sundsvalls museum till den 14 januari – missa inte den! Läs mer på kampochkulturarv.se

Protest om slopad handikappersättning

● I ett pressmeddelande den 20 november riktade SDR en kraftig kritik mot regeringen och deras förslag om att slopa den garanterade ersättningen, som idag kallas handikappersättning, för döva. Istället föreslås en individuell bedömning av den enskilde personens merkostnader och hjälpbehov.

– Nu rinner bägaren över, säger Åsa Henningsson, förbundsordförande i SDR. Igen och åter igen hamnar det på oss döva att visa hur samhället förtrycker oss istället för att samhället ska bevisa och försäkra oss döva en full delaktighet i samhället, på alla nivåer och inom alla områden.

I pressmeddelandet invänder förbundet också mot att informationen om berednings- och beslutsprocessen kring detta förslag, som kraftigt påverkar många dövas ekonomi, överhuvudtaget inte har gjorts tillgängligt på teckenspråk. På sdr.org finns pressmeddelandet i sin helhet.

Information om medarbetare

● Vår generalsekreterare Hanna Sejlitz kommer att vara tjänstledig för att prova ett annat jobb. Hon börjar som generalsekreterare på Hörselskadades Riksförbund (HRF) den 15 januari 2018. Läs mer på sidan 9. Stort lycka till, Hanna och vi ses!

Johanna Hjortman som varit ekonomiadministratör har blivit erbjuden ett annat jobb och slutar på SDR i början av december. Stort tack för dina insatser, Johanna!

I skrivande stund pågår rekryteringsprocessen till båda tjänsterna.

Viktigt om FirstClass!

● Enligt kongressbeslut i juni kommer databasen FirstClass att avvecklas och stängas ner den 31 december 2017. Viktig information till er som använder FirstClass finns på sidan 25 och på sdr.org!

Vad får jag?

För 30-40 år sen var det en självklarhet att ställa upp som ideell ledare, det vill säga helt utan arvode i olika sammanhang som lägerledare eller något liknande. Man ställde upp för att man visste vad det skulle ge till förbundet. Som lägerdeltagare visste jag att det fanns ideella ledare som gjorde så att lägret kunde genomföras. Sen var det min tur att jobba ideellt så att lägret kunde genomföras. Och så går det vidare i generationer.

Men någonstans på vägen tog det stopp. Idag är det väldigt svårt att hitta ledare som vill ställa upp ideellt eller för liten peng. Det krävs alltså arvode för att kunna locka ledare. Varför tog det stopp någonstans på vägen? Vad hände egentligen? Utnyttjade organisationerna ideella ledare för mycket? Har samhället förändrats så att det inte existerar några ideella ledare? Många länder har fortfarande volontärer och ideella ledare, vi kanske pratar om helt olika föreningskultur mellan Sverige och andra länder. Vi ska inte gräva djupt i detta och försöka hitta svar till frågorna men det är värt att reflektera över förändringen. Ju flera ideella ledare desto mer kan pengarna gå till verksamheten, så är det för alla organisationer, oavsett om det handlar om döva eller hörande.

Men när du ställer upp som ledare får du många saker på köpet som du inte kan få från någon annan.

- Du utvecklar dig själv och människorna i närheten av dig. Du lär dig hur du ska agera gentemot andra och vad du ska göra/planera. Dessutom måste du alltid ha en plan B, dessa moment får dig att utvecklas och du kommer ha nytta av dem i din vardag.
- Du växer som människa genom att lära dig om andra människor. Du får lära känna många olika människor med olika etniciteter, kulturer och bakgrund.

• Du inspirerar andra genom att vara en förebild som ledare. Oavsett vad för ledare eller volontär du blir så kommer du inspirera andra. Ställer du upp som volontär så kommer folk tänka "Ställer hen upp som volontär? Så varför inte jag också...". Du kan skapa ringar i vattnet som sprider sig.

• Delaktighet och gemenskap, du känner dig delaktig i en grupp och en härlig gemenskap växer.

• Du har kul! Du får vara med på olika aktiviteter och besöker platser som du inte skulle göra som privatperson.

Detta får du om du ställer upp som ledare! En massa minnen tar man med från varje läger och det finns hos en resten av livet. Sådana minnen är ovärderliga.

Så mitt råd till er som aldrig har jobbat som ledare; utmana dig själv och sök till ett ledarjobb! Du kommer inte ångra dig.

PS. Jag vill lägga till en sak, det värmdde mitt föreningshjärta att se så många ideella volontärer ställa upp på vår förbundsstämma i Örebro! Tack vare dem kunde förbundsstyrelsen fortgå under helgen helt problemfritt och vår kanslipersonal kunde då fokusera på förbundsstyrelsen utan att behöva tänka på runtomarrangemanget. Stort tack till er som ställde upp på förbundsstyrelsen! DS.

DANIEL LITTORIN,
FÖBUNDSKASSÖR

Lägeranmälan öppen!

Visste du att SDUF nu har öppnat anmälan för 2018 års roliga läger och events för olika åldrar? Anmäl dig som deltagare eller ansök om jobbet som lägerledare! All information finns på SDUF:s hemsida och Facebook. Häng med och upplev äventyr med oss!

VAD HÄNDER I SDUF?

2/12 SDUF:s 80-årsjubileum, Stockholm
7/12 Anmälan, sommarläger 2018 öppnas
7/12 Ansökan som ledare, sommarläger 2018 öppnas
6-21/1 Sound becomes Visual - Drama Camp del 1, Norge

25-28/1 SDUF:s kickoff och förbundsstyrelsemöte, Stockholm
26-28/1 Kurs "Engagera dig" del 1, Västmanviks folkhögskola
29/1-9/2 BOUJT och SDUF har skoltur runt om i Sverige
16-18/2 BOUJT:s bemötandebildning, Västmanviks folkhögskola

Kontakta oss
Sveriges Dövas Ungdomsförbund
Rissneleden 138, 6 tr
174 57 Sundbyberg

kansli@sduf.se
www.sduf.se
Skype: tidsbokning via e-post

Förbundsordförande
Laith Foad Fathulla
laith@sduf.se

Twitter: @_sduf
Facebook: SDUF - Sveriges Dövas Ungdomsförbund
Instagram: sduf1966

Stöd oss
SDUF bg. 5759-5647
Swish: 123 218 1477

Bli medlem
www.sduf.se

Fr.v: Laith Fathulla, Viktor Jäderlund, Daniel Littorin, Jonna Sjögren, Nora Duggan, Stine Venseth (Mikaela Söderström saknas på bild).

Ny förbundsstyrelse och nya tag!

Under SDUF:s förbundsstämma den 10-12 november 2017 i Örebro valdes en ny förbundsstyrelse in, se bild. Förbundsstämman gav också Handbojor 2017 till SVT, för deras bristande tillgänglighet trots upprepade dialogmöten. För att läsa uttalandet i sin helhet, gå in på vår hemsida. Tack ni alla som kom och deltog i vår förbundsstämma!

Döva ungdomars historiska kamp!

Är du nyfiken på hur dövungdomsrörelsen blev till för mer än 50 år sen? Vilka var med och bildade SDUF och lokala ungdomsklubbar? Vilka frågor kämpade man för då och nu? Vilka läger och aktiviteter ordnade man och vad gjorde man där? Allt det får du veta om Charlotte Gustavsson och Urban Mesch kommer till er skola eller förening och föreläser om mer än 50 år av döva ungdomars historia och kamp!

De föreläser under hela våren 2018 i hela Sverige och en föreläsning kan vara mellan 1 timme och 3 timmar inklusive gruppdiskussioner och/eller frågesport och passar alla åldrar: från ungdomar till äldre. För bokning och prisinformation, gå in på vår hemsida: sduf.se/boka-forelasning eller kontakta oss på kansli@sduf.se

Alla SDUF:s julfina anställda och projektanställda.

**God Jul & Gott Nytt år
önskar SDUF!**

Första Dövstudier-lägret för juniorer

Tack deltagarna Mindie, Oliwia, Filippa, Momo, Rebekka och Alva med föreläsarna/ledarna Kristoffer och Johanna för ett fantastiskt första Dövstudier-läger för juniorer på Västansviks folkhögskola! Ett inslag om vad de gjorde finns i Lilla Aktuellt Teckenspråk. Ni andra - missade ni chansen? Oroa er inte, vi kör ett Dövstudier-läger för juniorer igen nästa år 2018! Ses vi?

Nordiskt barnläger i Finland

Den 10 juli 2017 åkte sex härliga och långtansfulla tjejer från Sverige tillsammans med två pigga och glädjefyllda ledare till Virrat, Finland, för att delta i nordiskt barnläger, arrangerat av ungdomssektionen under Finlands Dövas Förbund (FAD). På plats träffade vi tio barn från Finland och tre från Norge. En vecka fylld med aktiviteter som klättring, bowling, grillning, besök till attraktionsplatsen PowerPark, kanotpaddling, bad och bastu.

Och så fick varje nordiskt land vara värd för en kväll med olika aktiviteter. Under vår svenska kväll bjöd vi på teater med viktiga händelser i svensk historia: vikingatiden, Bamse och flyktningkrisen 2015. De svenska ledarna bjöd också på humor som fick barnen att skratta oändligt mycket. Självklart kunde deltagarna inte låta bli att äta av det goda svenska godiset, som vi tog med till lägret! Till sist åkte alla hem den 16 juli och var mycket belåtna. 2019 står Norge som arrangör för nordiskt barnläger och det ser våra svenska barn redan fram emot! **Gruppledare Laith Fathulla**

Lyckat fiskeäventyr i Norge

Vi fyra – Jan Westerberg, hans son Robert, Florin Tirnovan och jag – var på fiskeäventyr i det arktiska havet precis vid Lofotens sydspets. Vi riktade oss in på fiske efter hälleflundra med små avbrott för att fiska rödspätta, torsk och gråsej. Lofoten bjöd på fina naturupplevelser. Bland annat såg vi späckhuggare och havsörn – vi slutade aldrig att beundra dem. Vädret kunde vi inte klaga på – vädergudarna bjöd oss på bra väder. Det var dock lite för mycket sol – en del skygga stora gråsejar var inte huggvilliga.

Däremot gick hälleflundrafisket bättre. Jan Westerberg fick ett rejält hugg och satt rejält fast med ett böjt spö. Jan trodde först att det var bottennapp. Vår guide Martin Bamberg ville först undersöka om det var bottennapp. Martin lånade Jans spö för att kolla hur det låg till. Han konstaterade att det var ett rejält napp och lämnade tillbaka spöt till Jan.

Martin tecknade till Jan att det var en stor hälleflundra därnere på botten. Jan var chockad och började kampen med att veva upp. Det tog hela 25 minuter tills hälleflundran kom upp till ytan.

Guiden Martin var beredd med huggkrok och rep och krokade fast hälleflundran.

Flundran exploderade och plaskade rejält ner oss i båten. När flundran hade lugnat sig så band vi fast stjärten vid båten. Vi blev liksom paralyserade och beundrade hälleflundrans storlek.

Jan var rejält utpumpad och full av mjölksyra i armarna så det tog honom en timme att återhämta sig för att kunna fortsätta fiska.

Hälleflundran som Jan tog upp var 183 cm lång och vägde 83,6 kilo tung.

Jag hade turen vid min sida med två stora hälleflundror. Den ena var 134 cm och vägde 32,5 kilo och den andra hälleflundran 150 cm och vägde nära 47 kilo.

Robert och Florin hade inte lyckats fånga någon hälleflundra. Däremot fick Robert uppleva en fight med en rejäl tolvkilos gråsej. Florin hade bättre tur med många rödspättor och några stora torskar.

Ragnar Veer

50-års konfirmationsträff i Örebro

Den 19 augusti 2017 kom 22 personer och läraren Bo Simonsson till mötesplatsen vid Birgittaskolan. Vi delade upp oss i två grupper för att besöka skolmuseet och titta på filmer från vår skoltid. Då pratade vi mycket om gamla minnen.

Till lunch åt vi god pizza. Därefter gick vi till Stureskolan och återupplevde vår skoltid i skolan 1959-1961. Vi gick runt i klassrummen och gymnastiksalen och tog bilder på oss på skoltrappan. 17 av 38 elever blev konfirmerade i S:t Nicolai kyrka för 50 år sedan av prästen Alvar Grunborg.

På kvällen var vi på Stadsträdgårdens restaurang, åt god buffe och hade jättetrevligt ända till klockan 01.00.

Monica Rasmussen och Yvonne Zackrisson

Rolig frågetävling i Borås

Lördagen den 14 oktober hade Borås Dövas Förening glädjen att få vara värd i frågetävlingen Vi i Väst. Göteborgslaget vann, med 43 poäng och tvåa blev Boråslaget med 34 poäng.

Frågeledare var Ulf Nilsson från Stockholm och nye ordföranden, Markus Bringnäs överlämnade vandringspriset till Göteborgslaget. En rolig dag med lagom svåra frågor.

Berit Forsberg Foto: Paula Larsson

Insändare skickas till redaktionen@dovastidning.se eller postas till: **Dövas Tidning, Rissneleden 138, 6 tr, 174 57 Sundbyberg.** Du får gärna publicera insändare under signatur. Men bifoga alltid namn och adress till redaktionen (som har tystnadsplikt). Vi förbehåller oss rätten att korta och redigera insändare. Korta texter vinner fler läsare!

Till minne av

Hans Bäck 1939-2017

En stor döv Norrlandsprofil gick bort den 31 oktober 2017.

Hans Bäck var född i Vikmanshyttan utanför Hedemora. Hans far arbetade på ett järnverk i Dalarna. Senare fick han jobb på Norrbottens Järnverk (NJA, nuvarande SSAB). Då flyttade hela familjen till Luleå.

När Hans Bäck var 16 år gammal, efter att ha gått Manillaskolan i Stockholm, började han jobba som svarvare på NJA. Han kom att bli kvar där fram till sin pension, 44 år senare.

Han var länge engagerad i den norrbottenska dövrörelsen och hade diverse styrelseuppdrag hos Norrbottens Dövas Teckenspråksförening och Luleå Dövas Förening.

Och så deltog han i en rad SDR-kongresser och andra förbundsmöten genom åren. I sådana sammanhang bar han gärna sin vinröda kavaj, som inte gick att missa.

Tack för allt, Hans Bäck. **Siv Grönberg Foto: Bengt Wernesjö**

Viktig information: FirstClass läggs ner!

SDR:s kongress i juni beslutade, enligt en motion, att FirstClass ska avvecklas. Det innebär att FC stängs och blir omöjligt att använda efter den 31 december 2017. Om du använder FC för din e-post, behöver du skapa ett nytt e-postkonto (exempelvis Hotmail, Gmail). Det är viktigt att du redan nu loggar in i FC och kollar om du behöver spara/vidarebefordra e-post.

Glöm inte att meddela din nya e-postadress till dina kontakter! Mycket viktigt är att du också kollar vilken e-postadress du har registrerad hos dina myndighetskontakter eller om det är kopplat till olika digitala tjänster, exempelvis din e-legitimation.

Läs mer på www.sdr.org/fc

Behöver du hjälp? Vänd dig i första hand till din förening. Om de inte har möjlighet att hjälpa dig, kan du vända dig till oss.

E-post: fc@sdr.org

Bildtelefon: sdr@ectalk.se

Telefontider

Måndag-torsdag kl. 9.30-16

Fredag kl. 9.30-15

Lunchstängt kl. 12-13

Den 16 oktober-18 december har vi utökad telefonsupport på måndagar fram till kl. 19.

Jag vill inte sitta på en kaktus till nyår

Den 31 december 2017, kl. 23.59.

Upp med handen och räkna ner: 3, 2, 1... den mörka himlen färgas av sprakande fyrverkerier. Det är som musik för oss döva. Våra kroppar vibrerar av alla dessa smällar. Äntligen är tolvslaget passerat. Vi tittar fascinerat upp på skådespeleriet, utbrister "Ååh" och ler lyckligt i champagneruset. Sedan ska vi inte glömma bort att krama alla i festsällskapet med den sedvanliga frasen "Gott Nytt År!".

På storslagna fester är vi uppklädda i nyårsanda och går till bords med vår bordsdam- eller herre. Under kvällen serveras en lyxig tre-rättersmiddag och det skålas hela tiden. Värden ställer sig upp, harklar sig och klingar med kniven i glaset... förlåt, höjer upp och viftar med händerna för att få allas uppmärksamhet. Värden vill att var och en ska berätta ett nyårsminne, avge ett nyårslofte och avsluta med en skål.

Den 20 november 2017, kl. 00.01.

Sanningen är att jag vill skrika och stampa med fötterna i golvet som en trotsig fyraåring. Jag får magont av nyårsfirandet. Jag är frestad att slänga ner alla krav i en svart sopsäck och häva den från balkongen rakt ner på gatan. Det spelar ingen roll om någon stackare råkar få kraven i huvudet. Förhoppningsvis blir bördan lättare för mig.

Jag vet att jag inte är ensam om att ha ångest inför nyår. Var ska jag fira? Med vilka? Ska jag vänta och se om någon ordnar fest som jag får komma på? Jag är allergisk mot nyårshysterin. Förstå mig rätt, jag tycker om att umgås med folk som jag gillar. Dock ska det vara skönt och kravlöst umgänge, där jag inte behöver ha en kaktus i röven och sitta med ett stelt leende under hela kvällen. Fyrverkerierna är inte ens miljö- och djurvänliga. Vid varje nyår blir mina föräldrars katt Skrållan alldeles askgrå i nunan trots att hon redan var grå från början.

Mina krav i samband med nyårsfirande har sänkts rejält med åren. När jag var yngre var det livsviktigt att man skulle gå på rätt fest med skojiga festdeltagare. Jag planerade min nyårsoutfit i god tid för att underlätta min jökla beslutångest. Den skulle vara mörk och gärna glittrig. Redan under sommaren klurade jag ut ett bra nyårslofte som jag kunde säga till folk på den kommande nyårsaftonen. När det var uttalat, då måste jag på blodigt allvar hålla loftet. Annars blev det pinsamt!

De senaste åren har jag firat nyår i olika konstellationer och jag gillar variation. Ett av mina bästa nyårsfiranden var för många år sedan med min partner. Vi

hade planerat en fantastisk tre-rättersmiddag och hade storhandlat läckerheter. Planen gick i stöpet för vi gjorde lite för mycket till förrätten som bestod av gröna sparris med baconflingor och en stor dos vitlök. Vi blev så mätta att vi nästan kräktes. Utslagna av matkoma, med dålig andedräkt, låg vi i soffan med tv:n på och småpratade. Tiden flög iväg liksom året och plötsligt var klockan 23.58. Vi pallade inte att gå ut och istället stod vi inne i lägenheten, som saknade balkong, med sträckta halsar för att få se det lilla av fyrverkerierna över hustaken. Det var det perfekta nyåret! Inga krav och jag fick vara med den som jag älskar.

Förlåt mig om du var den personen som råkade få sopsäcken i huvudet.

Gott Nytt år!

SARAH REMGREN vill fira ett kravlöst nyår och fasar inför att behöva slänga en svart sopsäck rakt ner på gatan inför midsommaren 2018.

Sök bidrag från SDR:s Testament- och Donationsstiftelse

Nu är det dags att ansöka om medel ur Sveriges Dövas Riksförbunds Testament- och Donationsstiftelse. Ansökningsblanketten finns på www.sdr.org/stiftelse

Det går att ansöka för följande ändamål:

a) Till forskning och utvecklingsprojekt

Som gynnar utveckling av dövas delaktighet i samhället och som bygger på samverkan, närhet och kunskapsförmedling mellan dövrörelsen, institutioner, organisationer och myndigheter som på olika sätt är berörda av arbetet kring dövrörelsen.

b) Till SDR:s anslutna föreningarnas verksamhet

Som gynnar utveckling av föreningsverksamhet och medlemsaktiviteter. Stiftelsen prioriterar först och främst barn- och ungdomsverksamhet, studieverksamhet och intressepolitisk verksamhet.

c) Till barn och ungdomar från Västernorrlands län (Anna och Teodor Sjöströms Minnesfond)

Utbildning för barn och ungdom.

Ansökan skall innehålla:

- Beskrivning av ändamålet
- Noggrann kostnadskalkyl
- Om anslag söks på annat håll
- Uppgift om vem som är ansvarig för den verksamhet som ansökan avser.

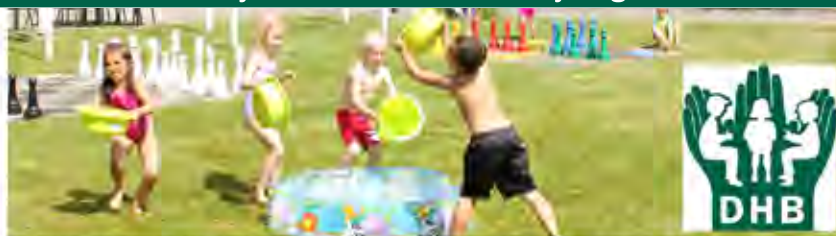
Frågor om stiftelsen samt ansökan, som ska vara SDR tillhanda **senast den 1 februari 2018**, skickas till stiftelsen@sdr.org.

TILL DIG SOM RINGER 1177 VIA TEXTTELEFON

Du kan ringa 1177 för sjukvårdsrådgivning via PTS tjänst texttelefoni.se. Fram till 31/12 2017 kan du även ringa 0771-11 77 99.

1177
VÅRDGUIDEN

Inbjudan till DHB:s familjeläger

Välkomna till Riksförbundet DHB:s familjeläger den 25 juni - 1 juli 2018 på Ädelfors folkhögskola utanför Vetlanda! På anläggningen bor vi i rum för 1-4 personer med egen dusch och wc. Det finns bra utbud av aktiviteter på anläggningen som barnen och ungdomarna kommer att få prova på under lägerveckan.

Programmet kommer att innehålla teckenspråksundervisning på olika nivå, föreläsningar, diskussionsgrupper och gemensamma trivselkvällar. Vi kommer också att ha en gemensam utflyktsdag!

Under föreläsningarna tar ledare hand om barnen som delas in i grupper efter ålder. Aktiviteter, lekar, idrott och utflykter varvas under veckan. Många aktiviteter för barnen äger rum utomhus. Barnens aktiviteter utformas med barn upp till tolv år i åtanke. Äldre syskon är välkomna att delta på föräldrarnas aktiviteter.

Vi erbjuder barnomsorg i grupp och det är viktigt att ni meddelar eventuella funktionsnedsättningar utöver om barnen är döva, hörselskadade eller har språkstörning. Detta för att vi ska kunna erbjuda bästa möjliga barngrupp och boende. Vi ser gärna att ni tar med era eventuella assistenter/ledsagare till lägret, ifall ni har LSS-stöd.

Anmälan sker via webbformulär som hittas via www.dhb.se från och med 8 januari

Information och bekräftelse skickas ut till de familjer som blivit antagna. En anmälningsavgift på 1.000:- ska betalas direkt när man fått besked att familjen antagits. Observera att anmälningsavgiften inte betalas tillbaka vid avbokning.

Familjelägret genomförs under förutsättning att förbundet erhåller sökta landstingsbidrag och fondmedel till verksamheten. Därför är det särskilt viktigt att ni fyller i alla uppgifter i anmälningsformuläret med fullständigt personnummer.

Deltagaravgift:
2.000 kr/vuxen
1.500 kr/barn
(måxdkostnad 7 000 kr/familj)

I avgiften ingår: Boende, Helpension
(frukost/lunch/fika/middag),
Föreläsningar, Aktiviteter och
Utflyktsdag

STAB önskar GOD JUL!

Stockholmstolkarna
www.stockholmstolkarna.se

